

RETTENS DOM (Femte Udvidede Afdeling)

10. april 2003 *

I sag T-366/00,

Scott SA, Saint-Cloud (Frankrig), ved Sir Jeremy Lever, QC, barrister G. Peretz og solicitor R. Griffith, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

støttet af

Den Franske Republik ved F. Million, G. de Bergues og S. Seam, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

intervenient,

* Processprog: engelsk.

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved G. Rozet og J. Flett, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

angående en påstand om delvis annullation af Kommissionens beslutning 2002/14/EF af 12. juli 2000 om den statsstøtte, Frankrig har iværksat til fordel for Scott Paper SA/Kimberly-Clark (EFT L 12, s. 1),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Femte Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.D. Cooke, og dommerne R. García-Valdecasas, P. Lindh, N.J. Forwood og H. Legal,

justitssekretær: ekspeditionssekretær J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 26. september 2002,

afsagt følgende

Dom

Faktiske omstændigheder og relevante retsfor skrifter

- 1 Sagsøgeren var et fransk datterselskab af selskabet Scott Paper Company, der har hjemsted i De Forenede Stater. Det fremstillede toilet- og husholdningspapir inden for den i sagen relevante periode.
- 2 I 1986 besluttede sagsøgeren at opføre en fabrik i Frankrig og valgte hertil en grund beliggende i departementet Loiret i industriområdet La Saussaye.
- 3 Den 31. august 1987 indgik byen Orléans og departementet Loiret en aftale med sagsøgeren, hvorefter denne købte en grund på 48 ha i det nævnte industriområde og skulle betale en vandafledningsafgift, der blev beregnet på grundlag af en særlig favorabel sats svarende til 25% af den laveste afgift, som betales af de øvrige industrier. Byen Orléans foreslog endvidere at foretage byggemodningen af

grunden gratis. Ifølge aftalen skulle departementet Loiret og byen Orléans bidrage med højst 80 mio. franske francs (FRF) til byggemodningen af grunden til fordel for sagsøgeren. Endelig blev købesummen for grunden efter byggemodning fastsat til 31 mio. FRF, svarende til en pris på 65 FRF/m².

- 4 I november 1996 offentliggjorde den franske revisionsret en beretning om »les interventions des collectivités territoriales en faveur des entreprises« (lokale myndigheders indgreb til fordel for virksomheder) (offentliggjort særberetning fra den franske revisionsret, november 1996, Paris). Med denne beretning ønskede revisionsretten at henlede opmærksomheden på visse støtteforanstaltninger, som franske lokale myndigheder havde ydet til fordel for en række virksomheder, navnlig overdragelsen af en grund til sagsøgeren på 48 ha i industriområdet La Saussaye.

- 5 Efter offentliggørelsen af denne beretning modtog Kommissionen ved skrivelse dateret den 23. december 1996 en klage vedrørende de særligt favorable vilkår for byen Orléans' og departementsrådet i Loirets salg af grunden på 48 ha til sagsøgeren og den sats, hvorefter denne skulle betale vandafledningsafgift.

- 6 Ved skrivelse af 17. januar 1997 anmodede Kommissionen de franske myndigheder om supplerende oplysninger. Herpå fulgte en korrespondance mellem de franske myndigheder og Kommissionen fra januar 1997 til april 1998, hvorunder de franske myndigheder til dels meddelte de ønskede oplysninger og præciseringer, bl.a. ved skrivelse af 19. marts, 21. april og 29. maj 1997. Den 8. august 1997 anmodede Kommissionen på ny de franske myndigheder om præciseringer. Kommissionen modtog supplerende oplysninger fra dem den 3. november 1997 og fra klageren den 8. december 1997, den 29. januar 1998 og den 1. april 1998.

- 7 Ved skrivelse af 10. juli 1998 informerede Kommissionen de franske myndigheder om sin beslutning af 20. maj 1998 om at indlede en procedure i henhold til artikel 88, stk. 2, EF »under hensyn til, at der var tvivl om de betingelser, de franske myndigheder havde anvendt over for [sagsøgeren] og om, hvorvidt disse var forenelige med traktaten«, ligesom Kommissionen opfordrede myndighederne til at afgive bemærkninger og besvare visse spørgsmål (herefter »beslutningen om indledning af proceduren«). I samme skrivelse anmodede Kommissionen endvidere de franske myndigheder om at informere sagsøgeren om, at proceduren var iværksat, og at sagsøgeren eventuelt ville blive nødt til at tilbagebetale ulovlig ydet støtte. Ved offentliggørelsen af nævnte skrivelse i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* af 30. september 1998 (EFT C 301, s. 4) blev interesserede parter informeret om, at proceduren var iværksat og blev opfordret til at fremsætte deres eventuelle bemærkninger vedrørende de pågældende foranstaltninger.
- 8 Sagsøgeren blev informeret om beslutningen vedrørende procedurens iværksættelse ved en telefonisk opringning fra de franske myndigheder den 30. september 1998.
- 9 Ved skrivelse af 25. november 1998 fremsatte de franske myndigheder, efter at have anmodet om udsættelse, deres bemærkninger vedrørende beslutningen om procedurens iværksættelse. Som svar bl.a. på et af Kommissionen den 8. juli 1999 i medfør af artikel 10, stk. 3, i forordning nr. 659/1999 udstedt pålæg meddelte de franske myndigheder til dels de nødvendige oplysninger den 15. oktober 1999.
- 10 Under den administrative procedure fremsatte det sagsøgende selskab sine bemærkninger, og selskabets repræsentanter var til stede ved møder mellem Kommissionen og de franske myndigheder.

11 Den 16. april 1999 trådte forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel [88] i kraft (EFT L 83, s. 1) i overensstemmelse med forordningens artikel 30. Forordningen indeholder processuelle regler vedrørende statsstøtte.

12 Forordningens artikel 15 bestemmer:

»Forældelsesfrist

1. Kommissionens beføjelser til at kræve tilbagebetaling af støtte forældes efter ti år.

2. Forældelsesfristen løber fra det tidspunkt, hvor den ulovlige støtte tilkendes støttemodtageren, enten som individuel støtte eller under en støtteordning. Enhver foranstaltning, der træffes af Kommissionen eller af en medlemsstat efter opfordring fra Kommissionen angående den ulovlige støtte, afbryder denne frist. Efter hver afbrydelse begynder forældelsesfristen forfra. Forældelsesfristen suspenderes i det tidsrum, hvor Kommissionens beslutning er genstand for en verserende sag for De Europæiske Fællesskabers Domstol.

3. Enhver støtte, for hvilken forældelsesfristen er udløbet, anses for at være eksisterende støtte.«

Den anfægtede beslutning

- 13 Den 12. juli 2000 vedtog Kommissionen en beslutning om den statsstøtte, Frankrig har iværksat til fordel for sagsøgeren (herefter »den anfægtede beslutning«). Beslutningens artikel 1 bestemmer:

»Den statsstøtte i form af en favørpris for en grund og en favørsats for vandafledningsafgift, som Frankrig har iværksat til fordel for Scott, til et beløb af 39,58 mio. FRF (6,03 mio. EUR) eller i nutidsværdi 80,77 mio. FRF (12,3 mio. EUR) for så vidt angår favørprisen for grunden [...] er uforenelig med fællesmarkedet.«

- 14 Den anfægtede beslutnings artikel 2 bestemmer:

»1. Frankrig træffer alle nødvendige foranstaltninger for hos støttemodtageren at tilbagesøge den i artikel 1 omhandlede støtte, som allerede ulovligt er udbetalt til denne.

2. Tilbagesøgningen finder sted omgående og i overensstemmelse med fransk lovgivning, såfremt denne giver mulighed for øjeblikkelig og effektiv iværksættelse af denne beslutning. Den støtte, der skal tilbagebetales, pålægges renter fra det tidspunkt, den blev udbetalt til modtageren, og indtil den er tilbagebetalt. Renterne beregnes på grundlag af den referencesats, der anvendes til at beregne subventionsækvivalenten for regionalstøtte.«

- 15 Kommissionen har antaget i den anfægtede beslutning, at den forældelsesfrist, som gælder for dens beføjelser til at kræve ulovlig støtte tilbagebetalt i medfør af artikel 15 i forordning nr. 659/1999, var blevet afbrudt i den foreliggende sag, da enhver foranstaltning, Kommissionen træffer angående en ulovlig støtte, afbryder forældelsesfristen (jf. den anfægtede beslutnings 219. betragtning).
- 16 Kommissionen fastslår i beslutningen, at den anfægtede støtte var blevet tildelt den 31. august 1987. Den første foranstaltning, som Kommissionen traf i form af en formel anmodning til de franske myndigheder om at fremsende oplysninger, var dateret den 17. januar 1997. Forældelsesfristen blev således afbrudt inden udløbet af den fastsatte periode på ti år, hvorfor Kommissionen havde beføjelse til at kræve den pågældende støtte tilbagebetalt (jf. den anfægtede beslutnings 220. betragtning).
- 17 I den anfægtede beslutning afviser Kommissionen endvidere Scotts argument om, at forældelsesfristen tager sigte på at beskytte modtageren af støtten, og at den derfor først afbrydes, når modtageren får underretning om Kommissionens undersøgelse vedrørende støtten. Efter Kommissionens opfattelse er spørgsmålet om, hvem forældelsesfristen i sidste ende er til gavn for, uafhængigt af spørgsmålet om forældelsesfristens beregning. Desuden tager artikel 15 i forordning nr. 659/1999 ikke efter Kommissionens opfattelse sigte på tredjeparter, men omhandler udelukkende forholdet mellem Kommissionen og medlemsstaterne. Den pålægger derfor ikke Kommissionen nogen oplysningsforpligtelse over for tredjeparter, som ikke har nogen specifik rettighed efter forordningens artikel 15. Under en statsstøtteprocedure har tredjeparter ifølge Kommissionen kun de procedurermæssige rettigheder, der følger af artikel 88, stk. 2, EF (jf. den anfægtede beslutnings 221.-223. betragtning).
- 18 Når artikel 15 i forordning nr. 659/1999 nævner støttemodtageren, sker dette kun for at fastslå, fra hvilket tidspunkt forældelsesfristen begynder at løbe, nemlig fra »det tidspunkt, hvor den ulovlige støtte tilkendes støttemodtageren« (jf. den anfægtede beslutnings 223. betragtning).

- 19 I beslutningen erindrer Kommissionen endvidere om, at modtageren af en støtte selv skal kontrollere, om støtten er blevet anmeldt til Kommissionen. Uden en sådan anmeldelse og uden en godkendelse ville der ikke være nogen retssikkerhed (jf. den anfægtede beslutnings 224. betragtning).

Retsforhandlinger og parternes påstande

- 20 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 30. november 2000 har sagsøgeren anlagt denne sag.
- 21 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 4. december 2000, registreret under nr. T-369/00, har også departementet Loiret anlagt sag med påstand om annullation af den anfægtede beslutning.
- 22 Ved dokument indleveret til Rettens Justitskontor den 5. april 2001 har Den Franske Republik anmodet om at måtte intervenere i sagen til støtte for sagsøgerens påstande. Den 25. april 2001 har Retten i medfør af procesreglementets artikel 64, stk. 3, litra e), holdt et uformelt møde fælles for denne sag og sag T-369/00, hvorunder den af sagsøgeren i sag T-369/00 indgivne anmodning om forening af de to sager blev drøftet tillige med muligheden for at afgøre forældelsesspørgsmålet før retsforhandlingerne vedrørende realiteten, hvilket sagsøgeren i denne sag havde anmodet om.

- 23 Ved kendelse af 10. maj 2001 afsagt af formanden for Femte Udvidede Afdeling fik Den Franske Republik tilladelse til at intervenere i sagen til støtte for sagsøgerens påstande. I sit interventionsindlæg har Den Franske Republik begrænset sine bemærkninger til anbringendet om tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og ikke udtalt sig om anvendelsen af forældelsesfristen i artikel 15 i forordning nr. 659/1999 på den foreliggende sag.
- 24 På grundlag af den refererende dommers rapport og under hensyn til de synspunkter, der kom til udtryk under det uformelle møde, har Retten (Femte Udvidede Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling og begrænse den til de annullationsanbringender, som støttes på, at Kommissionens beføjelse til at udstede pålæg om tilbagebetaling af den statsstøtte, som Frankrig har ydet i form af en særlig favorabel pris for grunden på 48 ha i La Saussaye, er forældet.
- 25 Som en foranstaltning med henblik på sagens tilrettelæggelse har Retten anmodet sagsøgeren om at fremsætte sine bemærkninger vedrørende visse argumenter, som Kommissionen har fremført i duplikken, hvilken anmodning denne har efterkommet inden for den fastsatte frist.
- 26 Parterne har afgivet indlæg og besvaret spørgsmål fra Retten i retsmødet den 26. september 2002.
- 27 I dette retsmøde informerede sagsøgeren Retten om, at den frafaldt sin annullationspåstand, i det omfang denne vedrørte den statsstøtte, som var ydet i form af en favørsats for vandafledningsafgift, der er omhandlet i den anfægtede beslutnings artikel 1, og at søgsmålet var begrænset til påstanden om annullation af den anfægtede beslutning, i det omfang denne fastslog ulovligheden af den støtte, som var ydet i form af en favørpris for grunden, subsidiært annullation — i samme omfang — af den anfægtede beslutnings artikel 2. Retten har taget dette delvise frafald til efterretning.

28 Retten skal derfor i den foreliggende sag begrænse sig til at behandle påstanden om annullation af den anfægtede beslutnings artikel 2, i det omfang denne påstand er baseret på anbringendet om tilsidesættelse af artikel 15 i forordning nr. 659/1999.

29 Sagsøgerens påstande på dette punkt lyder:

— Den anfægtede beslutnings artikel 2 annulleres, i det omfang den vedrører den støtte, som er ydet i form af en favørpris for grunden, der er omhandlet i beslutningens artikel 1.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

30 Den Franske Republik, der er indtrådt som intervenient til støtte for sagsøgeren, har nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutning annulleres.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

31 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

— Subsidiært tilpligtes parterne at betale hver deres omkostninger.

Retlige bemærkninger

32 Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat den tiårige forældelsesregel i artikel 15 i forordning nr. 659/1999, idet den i den anfægtede beslutnings artikel 2 har krævet tilbagebetaling af det støttebeløb, som den havde konstateret var blevet tildelt den 31. august 1987.

33 Dette anbringende er opdelt i to led. For det første bestrider sagsøgeren den fortolkning af forordningens artikel 15, som Kommissionen har anlagt i den anfægtede beslutnings 219.-224. betragtning, hvorefter den tiårige forældelsesregel, selv om den måtte finde anvendelse i sagen, blev afbrudt den 17. januar 1997, på hvilket tidspunkt Kommissionen tilsendte de franske myndigheder en anmodning om supplerende oplysninger, dvs. inden tiårsperioden for den tildelte støtte var udløbet. For det andet bestrider sagsøgeren den alternative fortolkning af artikel 15 i forordning nr. 659/1999, som Kommissionen har anlagt i svarskriftet, og hvorefter den støtte, som blev tildelt sagsøgeren den 31. august 1987, ikke omfattes af forældelsesreglen i denne bestemmelse på grund af den beslutning om procedurans iværksættelse, som blev offentliggjort den

30. september 1998, og som sagsøgeren havde kendskab til, inden forordning nr. 659/1999 trådte i kraft.

34 Kommissionen fremfører to rækker af argumenter som svar på sagsøgerens anbringende. For det første fastholder den den fortolkning af artikel 15 i forordning nr. 659/1999, som den fremførte i den anfægtede beslutning. For det andet gør den gældende i svarskriftet, at forordningens artikel 15 ikke fandt anvendelse i sagen, da proceduren efter artikel 88, stk. 2, EF blev indledt, og sagsøgeren fik kendskab hertil, inden forordning nr. 659/1999 trådte i kraft, nemlig senest den 30. september 1999, datoen for offentliggørelsen af beslutningen om procedurens iværksættelse i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*. En støtte, som blev ydet inden datoen for ikrafttrædelsen af forordning nr. 659/1999, omfattes kun af forældelsesreglen i forordningens artikel 15, såfremt to betingelser er opfyldt, nemlig for det første, at der er forløbet mindst ti år siden støttens tildeling, og for det andet, at der ikke blev truffet nogen foranstaltning til afbrydelse af forældelsen inden ikrafttrædelsen af forordning nr. 659/1999.

35 Retten finder, at det første led af sagsøgerens anbringende bør behandles først.

Parternes argumenter

36 Sagsøgeren har fremført seks særlige argumenter mod den fortolkning af artikel 15 i forordning nr. 659/1999, som er anlagt i den anfægtede beslutnings 219.-224. betragtning.

- 37 For det første kan en foranstaltning truffet af Kommissionen ikke efter sagsøgerens opfattelse afbryde forældelsesfristen i forhold til støttemodtageren, medmindre denne — over for hvem der kan udstedes pålæg om tilbagebetaling af et udbetalt beløb, som den pågældende medlemsstat i givet fald vil være forpligtet til at udstede efter gennemførelsen af statsstøtteproceduren — har fået kendskab dertil. Det gælder, selv om statsstøtteproceduren »strengt taget«, som anført af Kommissionen, udspilles mellem Kommissionen og de pågældende medlemsstat. Uanset hvilken retsstilling der gælder, befinder modtageren sig reelt i sagsøgtes position, og det er ham, som lider det finansielle tab ved afslutningen af proceduren i henhold til artikel 88, stk. 2, EF. Af denne grund bør støttemodtageren være berettiget til af hensyn til beskyttelsen af sine interesser at påberåbe sig forældelsesfristen i artikel 15 i forordning nr. 659/1999.
- 38 Så længe Kommissionen ikke har offentliggjort en meddelelse i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* om, at der er truffet en foranstaltning, som afbryder forældelsesfristen, eller så længe der ikke, det være sig direkte eller ved medlemsstatens mellemkomst, er givet meddelelse herom, kan foranstaltningen ikke afbryde forældelsesfristen over for støttemodtageren i henhold til artikel 15 i forordning nr. 659/1999. Ingen af disse betingelser er opfyldt i denne sag.
- 39 For det andet gør sagsøgeren gældende, at forordningens artikel 15 har til formål at sikre retssikkerheden for modtagere af statsstøtte og for medlemsstaterne. Kommissionens udsagn om, at en foranstaltning kan afbryde forældelsen, selv om støttemodtageren ikke er bekendt hermed, er efter sagsøgerens opfattelse klart uforeneligt med dette formål.
- 40 For det tredje anfører sagsøgeren, at Kommissionen tilsyneladende anerkender, at det er et vigtigt led i en foranstaltning, som afbryder forældelsesfristen over for medlemsstaten, at denne underrettes om foranstaltningen. På samme måde bør støttemodtageren efter sagsøgerens opfattelse have kendskab til enhver foranstaltning truffet af Kommissionen, som har til formål at afbryde forældelsesfristen over for støttemodtageren.

- 41 For det fjerde anfører sagsøgeren, at det ikke er et »helt nyt« synspunkt, at støttemodtageren under en statsstøtteprocedure befinder sig i en anden stilling end andre tredjemænd, og at Kommissionens offentliggørelser bekræfter dette synspunkt.
- 42 For det femte anfører sagsøgeren, at foranstaltninger, der træffes af en medlemsstat efter opfordring fra Kommissionen, ifølge artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 659/1999 omfattes af de foranstaltninger fra Kommissionens side, som kan afbryde forældelsesfristen. Det er overflødigt at udsondre specielt de af medlemsstaten truffene foranstaltninger, hvis Kommissionens opfordring til medlemsstaten i sig selv er tilstrækkelig til at afbryde forældelsesfristen også over for støttemodtageren. Det er klart, at fællesskabslovgiver sigtede til omstændigheder, hvor den foranstaltning, Kommissionen retter til medlemsstaten, ikke afbryder forældelsesfristen over for andre end den pågældende medlemsstat, hvorfor det var nødvendigt at præcisere, at den foranstaltning, som medlemsstaten vedtager efter opfordring fra Kommissionen, skal afbryde forældelsesfristen over for andre end medlemsstaten.
- 43 For det sjette anfører sagsøgeren, at der ikke findes nogen administrative eller praktiske grunde, som forhindrer Kommissionen i at underrette modtageren af en angiveligt ulovlig støtte om, at Kommissionen undersøger denne, navnlig når den drøfter spørgsmålet om iværksættelse af foranstaltninger til afbrydelse af forældelsesfristen og resultaterne heraf med en klager. Ud fra et administrativt og praktisk synspunkt er den fortolkning af artikel 15 i forordning nr. 659/1999, som sagsøgeren har foreslået, derfor fuldt ud acceptabel.
- 44 Kommissionen har gjort gældende, at de skrivelser, som den tilsendte de franske myndigheder mellem den 17. januar og den 8. august 1997, dvs. inden udløbet af tiårsfristen efter datoen for støttens tildeling, er foranstaltninger, som afbryder forældelsesfristen i artikel 15 i forordning nr. 659/1999.

- 45 Den anfører for det første, at statsstøtteproceduren udspiller sig mellem den og medlemsstaten, og ikke mellem den og de interesserede parter, herunder støttemodtagerne. Dette fremgår ikke blot af ordlyden af artikel 87 EF, 88 EF og 89 EF og af Domstolens faste praksis, men også af ordlyden af forordning nr. 659/1999, navnlig dennes artikel 25, hvorefter de beslutninger, som træffes i medfør af forordningens bestemmelser, er rettet til den pågældende medlemsstat.
- 46 Kommissionen fremhæver endvidere, at proceduren vedrørende statsstøtte ikke er nogen strafferetlig procedure mod støttemodtageren. Denne pålægges ikke nogen bøde, og formålet med tilbagesøgningen af en ulovlig støtte er at genoprette en effektiv konkurrence og ikke at straffe støttemodtageren.
- 47 Endvidere anfører Kommissionen, at de interesserede parter, herunder støttemodtagerens, rettigheder er fastlagt ved artikel 88, stk. 1, EF og ved forordning nr. 659/1999, navnlig dennes artikel 20 om »[d]e interesserede parter rettigheder«. Kommissionen er ikke forpligtet til at give de formodede støttemodtagere meddelelse om, at der i medfør af forordningens artikel 15, stk. 2, er truffet en foranstaltning, som afbryder forældelsen.
- 48 Ifølge Kommissionen synes sagsøgeren at påberåbe sig en særlig processuel rettighed, nemlig retten til at blive holdt direkte underrettet af Kommissionen om enhver foranstaltning, som afbryder forældelsesfristen. Til støtte herfor har sagsøgeren henvist til, at forældelsesreglen har til formål at skabe retssikkerhed for støttemodtagerne. Kommissionen deler ikke dette synspunkt, men fremhæver, at forældelsesfristen i lighed med de øvrige processuelle regler vedrørende statsstøtte har virkning for den pågældende medlemsstat og ikke for støttemodtageren. Et pålæg om tilbagebetaling af en ulovlig støtte har ikke blot negative virkninger for støttemodtageren, men også for den pågældende medlemsstat. Tildelingen af en statsstøtte, som ikke er anmeldt, er en tilsidesættelse af artikel 88, stk. 3, EF og kan afføde et nationalt søgsmål mod den pågældende medlemsstat om erstatning uden for kontrakt.

- 49 Endelig erindrer Kommissionen om, at forældelsesfristen pr. definition kun gælder for støtte, som ikke er anmeldt. En uanmeldt støtte udgør en tilsidesættelse af artikel 88, stk. 3, EF, som har direkte virkning. Støttetagerne må formodes at være bekendt med fællesskabsrettens bestemmelser om statsstøtte og kan ikke påberåbe sig ukendskab til loven som grundlag for en berettiget forventning om, at støtten ikke vil blive krævet tilbage. Derfor bør hele artikel 15 i forordning nr. 659/1999 og ikke blot — som hævdet af sagsøgeren — begrebet foranstaltning, der afbryder forældelsesfristen, anvendes restriktivt.

Rettens bemærkninger

- 50 Indledningsvis bemærkes, at lovligheden af en fællesskabsretsakt ifølge fast retspraksis skal bedømmes efter de faktiske og retlige omstændigheder på det tidspunkt, da retsakten blev udstedt (jf. i denne retning Rettens dom af 6.10.1999, sag T-123/97, Salomon mod Kommissionen, Sml. II, s. 2925, præmis 48, og af 14.5.2002, sag T-126/99, Graphischer Maschinenbau mod Kommissionen, Sml. II, s. 2427, præmis 33).
- 51 Desuden følger det af fast retspraksis, at processuelle regler almindeligvis antages at finde anvendelse i samtlige tvister, der verserer på ikrafttrædelsestidspunktet, til forskel fra materielretlige regler, som normalt fortolkes således, at de kun omfatter forhold, som ligger forud for ikrafttrædelsen, såfremt det fremgår klart af disses ordlyd, formål eller opbygning, at dette har været meningen. Denne fortolkning er i overensstemmelse med retssikkerhedsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, hvorefter fællesskabslovgivningen skal være klar og forudseelig for borgerne (jf. bl.a. Domstolens dom af 12.11.1981, forenede sager 212/80-217/80, Salumi m.fl., Sml. s. 2735, præmis 9 og 10, og af 6.7.1993, forenede sager C-121/91 og C-122/91, CT Control (Rotterdam) og JCT Benelux mod Kommissionen, Sml. I, s. 3873, navnlig præmis 22 og 23).

- 52 Forordning nr. 659/1999, som indeholder processuelle bestemmelser vedrørende anvendelsen af artikel 88 EF, blev vedtaget under hensyn til den praksis, som Kommissionen har udviklet på dette område navnlig for at sikre den hensigtsmæssige anvendelse og effektivitet af de procedurer, som er fastsat i denne artikel, og at øge gennemsigtigheden og retssikkerheden ved dens anvendelse (jf. forordningens anden og tredje betragtning). Forordningens kapitel III om »[p]rocedurer vedrørende ulovlig støtte« fastsætter Kommissionens beføjelser navnlig vedrørende undersøgelsen af statsstøtte, begæring og påbud om oplysninger og tilbagekrævning af ulovlig støtte. Det fremgår af selve bestemmelsesernes ordlyd, herunder af artikel 15, at de er af processuel karakter og derfor i medfør af ovennævnte retspraksis finder anvendelse på alle administrative procedurer om statsstøtte, der verserede for Kommissionen på tidspunktet for ikrafttrædelsen af forordning nr. 659/1999, dvs. den 16. april 1999.
- 53 Da artikel 15 i forordning nr. 659/1999 ikke indeholder nogen overgangsbestemmelser vedrørende dens tidsmæssige anvendelse til forskel fra forordningens artikel 11, stk. 2, sidste afsnit, om Kommissionens beføjelse til at udstede pålæg om midlertidig tilbagebetaling af en ulovlig udbetalt støtte, finder den anvendelse på enhver foranstaltning om endelig tilbagebetaling af en støtte, som er iværksat efter datoen for forordningens ikrafttræden, herunder en støtte, som er tildelt før denne dato.
- 54 I den foreliggende sag fremgår det af den anfægtede beslutnings ordlyd, og navnlig af den gennemgang af spørgsmålet om forældelsesfristens anvendelse, som er indeholdt i beslutningens 219.-224. betragtning, at Kommissionen selv ved beslutningens vedtagelse antog, at dens foranstaltninger med henblik på tilbagesøgning af den omhandlede støtte var omfattet af artikel 15 i forordning nr. 659/1999. Den omstændighed, at Kommissionen den 8. juli 1999 udstedte et pålæg til de franske myndigheder om at afgive oplysninger i henhold til forordningens artikel 10, stk. 3, viser desuden, at den gennemførte den statsstøtteprocedure, som den havde iværksat den 20. maj 1998 i medfør af artikel 88, stk. 2, EF, på grundlag af de nye processuelle regler, som gjaldt fra det tidspunkt, da forordning nr. 659/1999 trådte i kraft den 16. april 1999.

- 55 Herefter må Retten først undersøge, om bestemmelsen i artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 659/1999 vedrørende forældelsesfristens afbrydelse også finder anvendelse i tilfælde, hvor der er truffet en foranstaltning forud for forordningens ikrafttræden, men inden for tiårsfristen fra datoen for støttens tildeling, og derpå i givet fald undersøge, om en sådan foranstaltning kun kan afbryde forældelsesfristen over for støttemodtageren, såfremt den er bragt til dennes kundskab.
- 56 Det bemærkes, at forordning nr. 659/1999 ganske vist ikke fandt anvendelse den 31. august 1987, hvorfor tildelingen af den pågældende støtte på denne dato ikke medførte, at der begyndte at løbe en forældelsesfrist på ti år, men at denne dato ikke desto mindre må lægges til grund som tidspunktet for fristens begyndelse, når artikel 15 anvendes på de omstændigheder, der forelå den 12. juli 2000.
- 57 På samme måde må de foranstaltninger, som Kommissionen vedtog den 17. januar 1997, selv om de ikke den gang medførte, at forældelsen blev afbrudt, antages at have denne virkning, når de vurderes inden for rammerne af den beføjelse, som tilkom Kommissionen efter den 16. april 1999, til at kræve tilbagebetaling af den støtte, der var ydet den 31. august 1987. Denne fortolkning har ikke til formål at give bestemmelserne i artikel 15 tilbagevirkende gyldighed, men blot at sikre, at disse bestemmelser anvendes ensartet på en række omstændigheder eller begivenheder, som er indtruffet og vurderet fra den 12. juli 2000. Med andre ord, hvis tildelingen af støtten den 31. august 1987 må antages at have udløst forældelsesfristen i artikel 15 i forordning nr. 659/1999, må de begivenheder, som er indtruffet, mens denne frist løber, også vurderes på grundlag af denne forordning.
- 58 Hvad angår sagsøgerens argument om, at de foranstaltninger, som Kommissionen traf mellem januar og august 1997, ikke kunne afbryde forældelsesfristen i henhold til artikel 15 i forordning nr. 659/1999, fordi sagsøgeren ikke havde kendskab til disse foranstaltninger på daværende tidspunkt, bemærkes, at der ved artikel 15 blev indført en ensartet forældelsesfrist for tilbagesøgning af støtte, som gælder på samme måde over for den pågældende medlemsstat og tredjemænd.

- 59 Det bemærkes for det første, at proceduren efter artikel 88, stk. 2, EF hovedsagelig udspilles mellem Kommissionen og den pågældende medlemsstat, hvorved interesserede parter, herunder støttemodtageren, har ret til at blive holdt underrettet og at få lejlighed til at gøre deres argumenter gældende (jf. i denne retning Domstolens dom af 14.11.1984, sag 323/82, Intermills mod Kommissionen, Sml. s. 3809, præmis 16 og 17). Ifølge fast retspraksis spiller de interesserede parter nemlig i det væsentlige en rolle som oplysningskilde for Kommissionen under den administrative procedure i henhold til artikel 88, stk. 2, EF (Rettens dom af 22.10.1996, sag T-266/94, Skibsværftsforeningen m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1399, præmis 256, og af 25.6.1998, forenede sager T-371/94 og T-394/94, British Airways m.fl. og British Midland Airways mod Kommissionen, Sml. II, s. 2405, præmis 59). Kommissionen er imidlertid ikke forpligtet til at underrette potentielt interesserede parter, herunder støttemodtageren, om de foranstaltninger, som den træffer vedrørende en ulovlig støtte inden iværksættelsen af den administrative procedure.
- 60 Den omstændighed alene, at sagsøgeren ikke havde kendskab til de begæringer om oplysninger, som Kommissionen tilsendte de franske myndigheder fra den 17. januar 1997 (jf. ovenfor i præmis 6), fratager derfor ikke disse deres retsvirkning over for sagsøgeren. Følgelig udgør den skrivelse af 17. januar 1997, som Kommissionen fremsendte inden iværksættelsen af den administrative procedure, og hvorved den anmodede de franske myndigheder om supplerende oplysninger, ifølge artikel 15 i forordning nr. 659/1999 en foranstaltning, som afbryder forældelsesfristen på ti år, som i denne sag begyndte at løbe den 31. august 1987, før forordningen trådte i kraft, selv om sagsøgeren på daværende tidspunkt ikke havde kendskab til denne skrivelse.
- 61 Endvidere bemærkes, at den i sagen omhandlede støtte ikke er blevet anmeldt til Kommissionen. Ifølge fast retspraksis kan en støttemodtager imidlertid ikke, bortset fra undtagelsestilfælde, have nogen berettiget forventning om en støttes lovlighed, medmindre denne er ydet under overholdelse af bestemmelserne i artikel 88 EF (Domstolens dom af 20.9.1990, sag C-5/89, Kommissionen mod Tyskland, Sml. I, s. 3437, præmis 14, og af 14.1.1997, sag C-169/95, Spanien

mod Kommissionen, Sml. I, s. 135, præmis 51). En påpasselig erhvervsdrivende må således normalt være i stand til at sikre sig, at denne procedure er blevet overholdt.

- 62 Endelig bemærkes, at fællesskabslovgiver ikke før den 16. april 1999 havde fastsat nogen forældelsesfrist for Kommissionens foranstaltninger over for uanmeldt statsstøtte. Sagsøgeren kunne derfor ikke inden denne dato påberåbe sig en berettiget forventning eller hensynet til retssikkerheden over for forældelsen af en uanmeldt støtte, som var tildelt i 1987. Den fortolkning, som er anlagt ovenfor i præmis 42-49 af artikel 15 i forordning nr. 659/1999 og dennes anvendelse på den foranstaltning, som Kommissionen traf den 17. januar 1997, berører derfor ikke sagsøgeren dennes retssikkerhed eller den berettigede forventning, der kan være opstået inden for en periode på ti år efter tildelingen af den pågældende støtte.
- 63 Under hensyn til disse betragtninger kan dette anbringendes første led ikke tages til følge.
- 64 Hvad angår anbringendets andet led om den alternative fortolkning, som Kommissionen i svarskriftet har anlagt af artikel 15 i forordning nr. 659/1999, har Retten allerede fastslået ovenfor i præmis 49-52, at forordningen finder anvendelse i sagen, og at den tiårige forældelsesfrist i artikel 15 blev afbrudt den 17. januar 1997. Kommissionens beføjelser med hensyn til tilbagesøgning af støtten var derfor ikke forældet ved offentliggørelsen af beslutningen om procedurens iværksættelse den 10. juli 1998.
- 65 Herefter kan påstanden om annullation af den anfægtede beslutnings artikel 2 ikke tages til følge, for så vidt som den er baseret på, at Kommissionen har tilsidesat artikel 15 i forordning nr. 659/1999.

Sagens omkostninger

- ⁶⁶ Da denne dom er begrænset til forældelsesspørgsmålet, og sagens behandling fortsætter, bør afgørelsen om sagens omkostninger udsættes.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Femte Udvidede Afdeling)

- 1) Påstanden om annullation af artikel 2 i Kommissionens beslutning 2002/14/EF af 12. juli 2000 tages ikke til følge, for så vidt som den er baseret på, at Kommissionen har tilsidesat artikel 15 i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel [88].

- 2) I øvrigt fortsættes sagens behandling.

- 3) Afgørelsen om sagens omkostninger udsættes.

Cooke	García-Valdecasas	Lindh
Forwood		Legal

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 10. april 2003.

H. Jung
Justitssekretær

J.D. Cooke
Afdelingsformand